

Obe avtorjevi razpravi zasledujeta namen, da predzgodovinski oz. neolitski naselbini v Vinči zmanjšata visoko datacijo, da jo izključita iz skupine neolitskih najdišč ter povežeta z arhaisko grško kulturo. Kar se tega tiče, sta tudi ti dve razpravi enaki kot cela vrsta drugih izpod peresa istega avtorja, med katerimi je zadnja, »Jonska kolonija Vinča«, zelo jasno pokazala avtorjeve težnje. Nimam namena, da bi se tukaj spuščal v polemiko, kajti svoje mnenje in opombe glede Jonske kolonije Vinče sem podal že na drugem mestu deloma sam, deloma pa skupaj z drugimi predzgodovinarji (Arheološki vestnik 1950, 216 sl. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu 1951, 5 sl.). Ocenjevani razpravi se ne razlikujeta od dosedanjih niti po načinu podajanja gradiva niti po docela napačni tipološki povezavi. Prav tako je napačna razlaga raznih pojavov opiraje se na klasične viře in na domnevane in nedokazane sklepe. V omenjenih razpravah pa je novost, ki je v dosedanjih avtorjevih delih ni bilo opaziti od njegovega preloma z predzgodovino. To je pa delna uporaba predzgodovinske literature in vpoštevanje tudi predzgodovinskih in neolitskih najdišč, poleg grško arhaiskih. Vendar pa tudi s tem avtor zasleduje svoj namen, da namreč poveže Vinčo, ki jo šteje kot jonsko kolonijo, z raznimi neolitskimi najdišči in tako dokaže, da tudi ta najdišča in te kulture ne pripadajo predzgodovinskemu ali celo neolitskemu obdobju, temveč da so jonsko grškega izvora. Zanimiva je tudi avtorjeva primerjava med Vinčo in halštatsko kulturo, čeprav soglašja z datacijo poslednje (str. 33). S pomočjo povezovanja nemogočih tipoloških detajlov mu je zopet halštatska kultura dokaz za pravilno datiranje neolitske Vinče v VII. in kasnejša stoletja.

Vsa avtorjeva sklepanja nam podajajo sicer povsem negativne, toda toliko bolj zanimive ugotovitve, ki so približno naslednje:

1. Pred grškimi kolonijami na Črnem morju nimamo nikakršnih kulturno materialnih ostalin na področju Jugovzhodne, Vzhodne in Srednje Evrope (seveda lahko prištejemo še Zahodno Evropo).
2. S prihodom grških kolonistov na Črno morje se začenjajo šele razvijati razne kulture v Evropi, kulture, ki so jih znanstveniki datirali previsoko in označevali kot razne neolitske in bronastodobne kulture.

3. Predzgodovine od neolita dalje sploh ni, ker imamo prve pojave kakršnega koli kulturnega življenja v Evropi šele po VII. stoletju.

Seveda so avtorjeva sklepanja brezpomembna, pa tudi sam si nasprotuje, ko priznava starejše kulturne periode na področju Grčije (str. 24, 30). Sicer bi bilo možno to še nekako zagovarjati, ker so tudi Grki kljub svoji superiornosti morali nekje dobiti elemente za zgraditev svoje materialne in duhovne kulture. Mnogo zanimivejša pa je trditev, da je bila Vinča kot jonska kolonija na veliko višji kulturni stopnji kakor katera koli druga (po vsej priliki neolitska) naselbina v ozadju jonskih kolonij. V resnici pa kljub svoji res visoki kulturi nima niti koščka kovine, čeprav nahajamo v vseh halštatskih naselbinah in grobiščih kovine, in sicer bron in železo, kar v izobilju.

Djordje Mano - Zisi: Izložba materialne kulture doba seobe naroda na teritoriji AP Vojvodine. (Vojvo-

djanski muzej — Novi Sad, Seoba naroda, Izložba materialne kulture iz doba seobe naroda, 1950, str. 1—4.)

Članek je zamišljen kot uvod malemu katalogu razstave o preseljevanju narodov, ki jo je priredil Vojvodjanski muzej v Novem Sadu. Avtor podaja v sumarnih potezah kratko politično in kulturno zgodovino preseljevanja narodov v Vojvodini, toda v okviru Panonske ravnine, nekako do X. stoletja. Barbare, ki prodirajo proti jugu, deli v dve skupini: 1. poljedelce in obdelovalce lesa, ki iščejo plodno zemljo ter predele, bogate gozdov in 2. nomade, ki iščejo poraslih step s travo. Zato meni avtor, da se nomadi nikjer izven step niso mogli dolgo držati, mnogi so morali celo te zapustiti, ko se je tam začelo intenzivno poljedelstvo. Tako naj bi bilo s Pečenegi, Kumani in Tatari (str. 2). V materialni kulturi pa, predvsem v keramiki in nakitu, kaže avtor na kontinuiteto skozi stoletja, ki se kljub prihodu raznih drugih plemen izraža v raznih elementih. Taki elementi bi naj bili ostali od stare balkanske kulture, katere nosilci so bili Trakijci, Iliri, Dakogeti in Kelti. Prav tako kaže avtor tudi na razne bizantinske in rimske elemente, ki so se še zelo dolgo ohranili. V nomadskih elementih spet vidi dominantni položaj skitskih ostalin, ki so se ohranile dolgo časa na Pontu, kjer so bili skitski elementi še dolgo časa v rabi. V Panonsko ravnino so pa te nomadske elemente prinašala zmerom nova plemena v času preseljevanja narodov.

Zaradi omejenega prostora nam avtor ni podal podobe delitve vsaj glavnega materialnega gradiva. Kljub velikemu udejstvovanju Slovanov v zgodnjem srednjem veku v Panonski ravnini imamo v razpravi vtis, da je njihova vloga v materialni kulturi le nekoliko podrejena. Avtor poudarja tudi domnevno pomembno vlogo nekdanjih avtohtonih ljudstev, katerih elementi naj bi se posebno v keramiki in nakitu izražali še veliko kasneje. Nesporno pa moramo računati s precejšnim rimskim vplivom in še več s kasnejšim bizantinskim, dočim dakogetske, trakijske, ilirske in celo keltske elementov v Panoniji na objektih zgodnje srednjeveške materialne kulture, vsaj za sedaj ni veliko, ne glede na to ali pripada Avarom, Slovanom, Madjarom itd.

Miloje M. Vasić: *Barbotine-Keramika*. (Srpska akademija nauka, Starinar, organ Arheološkega inštituta SAN, Nova serija, knjiga I., Beograd 1950, str. 7—11, 3 slike v tekstu in francoski povzetek.)

T.i. barbotinsko keramiko, ki so jo v Vinči našli v večji meri posebno v najnižjih plasteh, a nastopa tudi v drugih neolitskih kulturah Jugovzhodne Evrope, bi avtor v tej razpravi na temelju nekaterih novih mnenj Ejnar Dyggve-a o grških apsidalnih svetiščih rad spravil v zvezo s sepulkralnim kultom v Vinči.

Avtor, ki šteje neolitsko naselbino v Vinči kot jonsko kolonijo, skuša s to razpravo in s povezavo barbotinske keramike s sepulkralnim kultom predvsem potrditi svojo domnevo o obstoju grobov, in še celo žganih grobov, v kulturni naselbinski plasti tega najdišča. Na drugem mestu sem že opozoril, da je takšno mnenje in razlaganje povsem zgrešeno. (Arheološki vestnik 1950, 156 sl. — Glej tudi Glasnik Zemaljskega muzeja, Sarajevo 1951,